

Hallituksen esitys eduskunnalle Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 35/2021 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Hallintovaliokunta (HaVM 14/2022 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja arvioi tarkkaan ulkomaalaisten biometrinen tietojen käsittelyä koskevaa kansallista ja EU-säätelyä, mukaan lukien edellytyksiä kansallisiin tietojärjestelmiin tallennettujen biometrinen tietojen käyttämiselle SIS-asetusten mukaisissa kuulutuksissa, ja ryhtyy tarvittaessa asianmukaisiin toimiin kansallisen lainsäädännön muuttamiseksi.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 29 §, 39 §:n 2 momentti ja 43 §,
muutetaan 3, 18, 26 ja 27 §, 42 §:n 1 momentin 2 kohta ja 60 §, sekä
lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti ja 31 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1250/2020, uusi 5 momentti, seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 92/2022 vp

1 §

Soveltamisala

— — — — —
Lisäksi tässä laissa säädetään tietojen saannista eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *SIS-asetuksilla* Schengenin tietojärjestelmän käytöstä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1860, Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä rajatarkastuksissa, Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1987/2006 muuttamisesta ja kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1861 sekä Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä poliisiyhteistyössä ja rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä, neuvoston päätöksen 2007/533/YOS muuttamisesta ja kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1986/2006 ja komission päätöksen 2010/261/EU kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1862;

2) *Schengenin tietojärjestelmällä* SIS-asetuksissa tarkoitettua SIS-järjestelmää;

3) *Schengenin tietojärjestelmän kansallisella järjestelmällä* SIS-asetuksissa tarkoitettua N.SIS-järjestelmää;

4) *Europol-asetuksella* Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/794;

5) *Eurodac-asetuksella* Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 603/2013;

6) *VIS-asetuksella* viisumitietojärjestelmästä (VIS) ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 767/2008 (VIS-asetus);

7) *VIS-päätöksellä* jäsenvaltioiden nimeämien viranomaisten ja Europolin pääsystä tekemään hakuja viisumitietojärjestelmästä (VIS) terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjumiseksi, havaitsemiseksi ja tutkimiseksi tehtyä neuvoston päätöstä 2008/633/YOS.

Eduskunnan vastaus EV 92/2022 vp

18 §

Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Keskusrikospoliisissa, suojelupoliisissa ja Tullissa on VIS-päätöksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi viisumitietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

- 1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 ja 5 a—5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;
- 2) rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset.

Keskusrikospoliisissa on Eurodac-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietoihin koskevien pyyntöjen esittämiseksi seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

- 1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 ja 5 a—5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;
- 2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Keskusrikospoliisi on lisäksi Eurodac-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tarkastava viranomainen.

26 §

Henkilötietojen luovuttaminen Schengenin tietojärjestelmän kansallisesta järjestelmästä

Poliisi saa salassapitosäynnösten estämättä luovuttaa Schengenin tietojärjestelmän kansallisen järjestelmän tietoja suojelupoliisille, Rajavartiolaitokselle, Tullille, Puolustusvoimille, syyttäjälle, Maahanmuuttovirastolle, Liikenne- ja viestintävirastolle, Hätäkeskuslaitokselle, ulkoministeriölle sekä Suomen edustustolle noudattaen, mitä SIS-asetuksissa säädetään.

27 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin yhteisiin tietojärjestelmiin

Poliisi saa salassapitosäynnösten estämättä luovuttaa 5—8, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

- 1) Schengenin tietojärjestelmään;
- 2) Eurodac-asetuksessa tarkoitettuun Eurodac-järjestelmään;
- 3) VIS-asetuksessa tarkoitettuun viisumitietojärjestelmään.

Tiedot on luovutettava noudattaen, mitä SIS-asetuksissa ja 1 momentissa mainituissa asetuksissa säädetään.

SIS-asetuksissa tarkoitettuna SIRENE-toimistona toimii keskusrikospoliisi.

Eduskunnan vastaus EV 92/2022 vp

31 §

Muu henkilötietojen luovuttaminen ulkomaille

Tietojen luovuttamisessa on noudatettava Suomea velvoittavia kansainvälisiä sopimuksia. Kansainvälinen yhteistyö ja tietojen vaihto on kielletty, jos on perusteltua aihetta epäillä, että jotakin henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.

42 §

Tarkastusoikeuden rajoittaminen

Poiketen siitä, mitä rikosasioiden tietosuojalain 23 §:ssä säädetään, tarkastusoikeutta ei ole:

2) Schengenin tietojärjestelmän kansallisen järjestelmän salaista tarkkailua, tiedustelutarkastuksia ja erityistarkastuksia koskeviin henkilötietoihin;

60 §

Rekisterinpitäjä

Edellä 2 luvussa tarkoitettujen henkilötietojen sekä Schengenin tietojärjestelmän kansallisen järjestelmän rekisterinpitäjä ja SIS-asetuksissa tarkoitettu N.SIS-toimisto on Poliisihallitus.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 30 §, *muutetaan* 5 §:n 4 ja 5 kohta ja 37 § sekä

lisätään 5 §:ään uusi 6 ja 7 kohta ja 38 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 92/2022 vp

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *SIS-asetuksilla* Schengenin tietojärjestelmän käytöstä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1860, Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä rajatar-kastuksissa, Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1987/2006 muuttamisesta ja kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1861 sekä Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä poliisiyhteistyössä ja rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyös-sä, neuvoston päätöksen 2007/533/YOS muuttamisesta ja kumoamisesta sekä Euroopan parla-mentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1986/2006 ja komission päätöksen 2010/261/EU ku-moamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1862;

5) *Europol-asetuksella* Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neu-voston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/794;

6) *Eurodac-asetuksella* Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrit-tämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehok-kaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä va-pauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallin-noinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 603/2013;

7) *VIS-asetuksella* viisumitietojärjestelmästä (VIS) ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnet-täviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta annettua Euroopan parla-mentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 767/2008 (VIS-asetus).

37 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin yhteisiin tietojärjestelmiin ja Europolille

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7—11 ja 13—15 §:ssä tarkoi-tettuja henkilötietoja:

- 1) SIS-asetuksissa tarkoitettuun SIS-järjestelmään;
- 2) Eurodac-asetuksessa tarkoitettuun Eurodac-järjestelmään;
- 3) VIS-asetuksessa tarkoitettuun viisumitietojärjestelmään.

Tiedot on luovutettava noudattaen, mitä 1 momentissa mainituissa asetuksissa säädetään.

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä henkilötietoja Euroopan unio-nin lainvalvontayhteistyövirastolle noudattaen Europol-asetusta ja Euroopan unionin lainvalvon-tayhteistyövirastosta annettua lakia (214/2017).

Eduskunnan vastaus EV 92/2022 vp

38 §

Tietojen muu luovuttaminen ulkomaille

Tietojen luovuttamisessa on noudatettava Suomea velvoittavia kansainvälisiä sopimuksia. Kansainvälinen yhteistyö ja tietojen vaihto on kielletty, jos on perusteltua aihetta epäillä, että jotakin henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltaisen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 5 ja 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 5 §:n 3 ja 4 kohta ja 24 § seuraavasti:

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *SIS-asetuksilla* Schengenin tietojärjestelmän käytöstä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1860, Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä rajatarkastuksissa, Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1987/2006 muuttamisesta ja kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1861 sekä Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä poliisiyhteistyössä ja rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä, neuvoston päätöksen 2007/533/YOS muuttamisesta ja kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1986/2006 ja komission päätöksen 2010/261/EU kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1862;

4) *VIS-asetuksella* viisumitietojärjestelmästä (VIS) ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 767/2008 (VIS-asetus);

Eduskunnan vastaus EV 92/2022 vp

24 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin yhteisiin tietojärjestelmiin

Tulli saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7—10 ja 13 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

- 1) SIS-asetuksissa tarkoitettuun SIS-järjestelmään;
- 2) VIS-asetuksessa tarkoitettuun viisumitietojärjestelmään.

Tiedot on luovutettava noudattaen, mitä 1 momentissa mainituissa asetuksissa säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Laki

ulkomaalaislain 131 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään ulkomaalaislain (301/2004) 131 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 631/2011, 332/2016, 620/2020 ja 1251/2020, uusi 5 momentti seuraavasti:

131 §

Henkilötuntomerkkien ottaminen

Edellä 1 momentissa tarkoitettut henkilötiedot voidaan lisäksi salassapitosäännösten estämättä ja sen estämättä, mitä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 §:n 4 momentissa säädetään, luovuttaa Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä poliisiyhteistyössä ja rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä, neuvoston päätöksen 2007/533/YOS muuttamisesta ja kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1986/2006 ja komission päätöksen 2010/261/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2018/1862 tarkoitettuun SIS-järjestelmään mainitun asetuksen 32 artiklassa tarkoitettua kuulutuksen tekemiseksi.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Eduskunnan vastaus EV 92/2022 vp

Helsingissä 27.6.2022

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri